

# การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนบท สื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์ เพื่อผู้พิการทางการเห็น

กุลนารี เสือโรจน์<sup>1</sup>

## บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์เพื่อผู้พิการทางการเห็น<sup>2</sup> เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถามนำวิจัย 2 ประเด็น คือ (1) แนวทางการดำเนินงานผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์ของทีมนักผลิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอย่างไร และ (2) หลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์ของทีมนักผลิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอย่างไร โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลหลักในการเก็บข้อมูล 3 ลักษณะ ได้แก่ การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้เพื่อตอบคำถามนำวิจัยข้อที่ 1 และการวิเคราะห์ตัวบทเพื่อตอบคำถามนำวิจัยข้อที่ 2

<sup>1</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำกลุ่มวิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

<sup>2</sup> งานวิจัยต้นฉบับจะใช้คำเรียกคนตาบอดว่า "ผู้พิการทางการเห็น" แต่ในบทความชิ้นนี้จะใช้คำว่า "คนพิการทางการเห็น" ตามข้อมูลที่ปรากฏใน คู่มือหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ (2558) ซึ่งได้มีการปรับปรุงคำเรียกคนตาบอด แต่ทั้งนี้ ในบริบทที่กล่าวถึงชื่องานวิจัย จะใช้คำว่า "ผู้พิการทางการเห็น" ให้ตรงกับชื่องานต้นฉบับ.

**หมายเหตุ:** บทความนี้ปรับปรุงจากงานวิจัยเรื่อง การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์เพื่อผู้พิการทางการเห็น และได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2557

ผลการศึกษาพบว่า ทีมผู้ผลิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีแนวทางการดำเนินงานผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ รายการอาหารทางโทรทัศน์ 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนการผลิต (pre-production) (2) ขั้นตอนผลิตรายการ (production) และ (3) ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (post-production) และมีกิจกรรมหนุนเสริมการผลิตสื่อเสียงให้มีประสิทธิภาพทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมปรับพื้นฐานของความรู้ของทีมผลิต (2) กิจกรรมการสังเกตการณ์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการเขียนบทระหว่างการผลิตเสียงบรรยายและการตัดต่อ (3) กิจกรรมเข้าร่วมประชุมกับภาคีเครือข่าย (4) กิจกรรมการสังเกตการณ์การผลิตสื่อเพื่อค้นพบการทางทงการเห็น (5) กิจกรรมอบรมการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพให้กับนักศึกษา และ (6) ภาคีสรุปรงานร่วมกัน ส่วนหลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์ ประกอบด้วย (1) มีความเข้าใจในสิ่งที่จะบรรยาย รู้ว่าอะไรคือใจความสำคัญที่ผู้ผลิตต้นทางต้องการสื่อสาร ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (ก) สิ่งใดที่เป็นสาระและจำเป็นให้ใส่เข้าไปได้ เช่น กิริยาการประกอบอาหาร วัตถุดิบ และอาหารที่ทำสำเร็จ (ข) สิ่งใดที่เป็นสาระแต่ไม่จำเป็นอาจไม่ต้องใส่เข้าไป เช่น ขั้นตอนหรือเสียงที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหารที่ผู้ประกอบอาหารกล่าวถึงมาก่อนแล้ว (ค) สิ่งใดที่ไม่ใช่สาระแต่จำเป็นอาจใส่เข้าไปได้ เช่น เสียงที่ไม่ทราบประเภท และแหล่งที่มาซึ่งก่อให้เกิดความสงสัย (ง) สิ่งใดที่ไม่ใช่สาระและไม่จำเป็นไม่ต้องใส่เข้าไป เช่น การแต่งหน้าและแต่งกายของผู้ประกอบอาหาร (2) จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่บรรยาย และ (3) การประมวลถ้อยคำให้สั้น กระชับ โครงสร้างประโยคไม่ซับซ้อนสื่อสารความหมายได้ตรงประเด็นและเป็นถ้อยคำที่ทำให้เกิดจินตนาการต่อภาพหรือเหตุการณ์นั้นๆ ได้

## Abstract

Lesson learnt from audio describing Thai cooking television programme was conducted on two objectives: firstly, to study the audio description production by Thammasat university team and secondly, to analyze and understand basic principles of audio describing Thai cooking television programme. Regarding the first objective, data were collected using two qualitative research approaches: in-depth interviews with seven audio description team members who were describers, voice talents and editors; and a researcher's observation on audio description production.

The production of audio description had three steps: pre-production, production, and post-production. There are six main activities supporting audio description production of the Thai cooking programme as follows. First, the process started with new staff training, providing them with basic audio description knowledge. Secondly, describers, voice talents and editors informally met to exchange ideas on audio description production. Thirdly, a formal meeting was held among representatives from television stations, content providers, media regulators, visual impairment organisation and the audio description team to get outsiders' feedback. Fourthly, the describers participated and observed in activities related to people with visual impairment, which helped them understand more how people with visual impairment decode and interpret messages. Fifthly, describers and voice talents sometimes conduct training for students. This helps describers review their knowledge and understanding on audio description concept before sharing it. The last activity was a small group discussion among the NBTC, the Thailand Association of the Blind, and Thammasat University to evaluate an overall outcome of

audio description production in the first-year trial project. For the second objective, a textual analysis approach is used to analyse and understand basic principles of audio describing Thai cooking television programme. Using a corpus of 52 scripts, researcher studied writing patterns, content selection and prioritisation. Three scripts of three different describers who joined in the first-year trial project were purposively selected to study language usage.

Regarding the content, research is intrigued by four basic points of audio describing Thai cooking television programme. (1) What are the key elements that need to be described (for example, action of cooking food, ingredients and the cooked dish)? (2) What are the key elements that don't need to be described (for example, something that a chef mentioned before)? (3) What are not key elements but need to be described (for example, an anonymous sound that arouses curiosity)? (4) What are not key elements that do not need to be described (for example, make up and costume of a chef)?

## บทนำ

“คนตาบอดหรือคนพิการทางการเห็นดูโทรทัศน์จริงหรือไม่” คำตอบของคำถามดังกล่าวไม่ได้อยู่ที่ว่า คนพิการทางการเห็นเปิดรับสื่อโทรทัศน์หรือไม่ แต่คำตอบสำคัญคือ คนพิการทางการเห็นพึงมีสิทธิในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์เช่นเดียวกับทุกคนในสังคม

Gian Maria Greco (2015 อ้างใน กุลนารี เสือโรจน์, 2558) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเข้าถึง (accessibility) จาก POIESIS กล่าวในงาน “The 5<sup>th</sup> Advanced Research Seminar on Audio Description” (ARSAD) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิทธิมนุษยชน (human rights) กับการเข้าถึง (accessibility) ว่า การเข้าถึงเป็นสิทธิประเภทหนึ่ง ถ้าเรามีสิทธิในอะไร เราต้องมีสิทธิในการเข้า